

Maloniai nustebau, gavęs Europos Komisijos (EK) Direktorato, atsakingo už žmogiškuosius išteklius ir saugumą, laišką su informacija apie koronavirusą. Laišką lydi ir sąrašas visų šalių nacionalinių kontaktinių institucijų, atsakingų už konsultacijų sveikatos klausimais teikimą.

Štai taip – paprasta ir aišku, nes esu apdraustas ir EK sveikatos draudimu. Taigi, jie ir padeda man, informuodami, ką turiu daryti šio protrūkio metu. Bet iš Lietuvos Valstybinės ligonių kasos (VLK), kur esu apdraustas Lietuvos sveikatos draudimu, negavau jokio išpėjimo. Tikiu, kad jei įeičiau į tinklapį – tai susirasčiau.

Bet ... tuo ir skiriasi aktyvios sveikatos draudimo politikos strategija nuo pasyvios! Nors Lietuvos Konstitucijoje, jos 53 straipsnyje yra nuostata: „Valstybė rūpinasi žmonių sveikata...“. Tai įtvirtina aktyvią sveikatos politikos strategiją visoms Lietuvos institucijoms.

Žinoma, VLK yra Vilniuje, o štai Generalinis direktoratas yra tik Briuselyje. Ir gal ir mūsų VLK pasinaudos šiuo gerosios praktikos pavyzdžiu ir informuos aktyviai visus apdraustuosius panašia informacija, kaip ir EK generalinis direktoratas.

Bet grįžkime prie koronaviruso. Šiuo metu, kai rašau tekstą, Lietuvoje yra užfiksuotas 21 įvežtinis atvejis. Taigi, kol kas Lietuva priklauso antrajam Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) įvardintam scenarijui – „sporadic cases“ (pavienių atvejų) scenarijui.

Ir veiksmų planai šiuo atveju turi būti parengti pagal PSO rekomendacijas bei prognozuojant jau vis didesnę tikimybę, kad pereisime į trečiojo scenarijaus – „clusters of cases“ (kai jau atsirastų vietinių infekuotų žmonių, niekur neišvažiavusių, bet užsikrėtusių iš įvežtinio užkrato) lygmenį.

Pirmiausia, reikia turėti vieningą kovos su koronavirusu Lietuvoje strategiją. Jai vadovauti turi Premjeras. Ji turi apimti ypač svarbius sektorius – transporto, viešosios tvarkos, prekybos, turizmo ir laisvalaikio, socialinį, švietimo, sveikatos, vidaus reikalų, krašto apsaugos, finansų ir užsienio reikalų.

Kiti sektoriai turi būti taip pat būti įtraukti, bet mažesniu laipsniu. Kol kas žiniasklaidoje visas dėmesys sutelktas į sveikatos apsaugos ministrą ir užsienio bei vidaus reikalų ministrus (neproporcingai mažesniu mastu). O juk viruso perdavimas vyksta iš žmogaus į žmogų. Ir dabar kaip tik didžiausias VISŲ mūsų rūpestis NELEISTI virusui išplisti.

Ir čia kur kas svarbesnis uždavinys iškyla pačios visuomenės veiksams. Taigi, transporto, prekybos, vidaus reikalų, finansų, ekonomikos ir užsienio reikalų ministrų vaidmuo čia yra

labai didelis.

Taip, sveikatos apsaugos sistemos saugumui užtikrinti būtinas pakankamas kiekis respiratorių, pirštinių, kaukių, kostiumų, diagnostikos priemonių, testų. Respiratoriams kol kas dar didelio poreikio nėra, sunkių ligonių dar ne tiek daug (kol kas lyg ir vienas), o ligoninėse respiratorių yra.

Žinoma, jų užpirkimas per EK organizuojamą tenderį yra būtinas, ir tai per kelias savaites galima išspręsti. Bet kaip jau minėjau anksčiau, Lietuva galėjo efektyviau sukaupti tas atsargas dar sausio – vasario mėnesį, bet tuo metu keli atsakingi pareigūnai netgi buvo komandiruotėse kitais reikalais. Bet kas buvo, tas buvo.

O ką reikia daryti skubiai ir koordinuotai dabar, kai dar esame antroje epidemijos plitimo scenarijaus situacijoje. Taigi, visuotinis karantinas jau paskelbtas, bet ar to užtenka? Atsakymas – ne! Ar užtenka tik prof. Kasiulevičiaus komentarų apie reagentų testams ir apsaugos priemonių trūkumą. Atsakymas – ne! Ar užtenka tik prašymų neperkrauti bereikalingais kreipimais sveikatos apsaugos darbuotojų. Ne, viso to neužtenka.

Reikia, kad toji strategija būtų paremta efektyviais sanitariniais ir epidemiologiniais veiksmais. Tikslūs sanitariniai epideminiai planai ir instrukcijos kiekvienai savivaldybei – štai ko dabar reikia. Taip, kaip tai būtų nepaprastosios padėties metu. Tik skelbti jos nereikia, nors Prancūzijos prezidentas prabilo apie karo su koronavirusu būtinybę.

Deja, sanitarinė ir epidemiologinė tarnyba Lietuvoje silpna. Žinant tai, galime bent jau tikėtis koordinuotų veiksmų masinėje informacinėje kampanijoje:

1. Valstybinė ligonių kasa, draudimo kompanijos, Lietuvos bankai ir visos kitos tarnybos gali informuoti gyventojus apie higieninius reikalavimus ir veiksmus, padedančius užkirsti kelią viruso plitimui.
2. Tą pačią informaciją turi skleisti visos profesinės, verslo organizacijos ir nevyriausybiniis sektorius.
3. Visos valstybinės institucijos, atsakingos už krizės valdymą, turi per SMS ir kitas priemones vykdyti informacinę kampaniją.
4. Savivaldybės turi iškabinti stendus prie maisto prekių parduotuvių ir kitų galimų vietų (parkų, vaikų žaidimo aikštelių, sporto aikštynų, autobusų stočių, oro uostų ir t.t.) apie socialinės distancijos ir higienos reikalavimus.
5. Ypač svarbu, kad žmonės teisingai plautų rankas ir mokytų tą daryti vaikus. Vėlgi jiems turi būti ši informacija pateikiama aktyviai.
6. Bendras susitarimas su visomis žiniasklaidos priemonėmis dėl sanitarinės ir

epidemiologinės informacijos viešinimo.

7. Dezinfekcijos programa – dezinfekuoti įstaigas, oro uostus, transportą, parduotuves, kur yra tikimybė didesniai žmonių skaičiui. O ypač – dezinfekuoti tas vietas, kur lankėsi arba tikėtina, kad galėjo lankytis užsikrėtę arba šiuo metu stebimi asmenys. Ir neabejotinai pravartu būtų dezinfekuoti gatves bent jau judrioje vietoje.
8. Daugiabučių namų gyventojus paraginti organizuoti jų laiptinių turėklų ir durų rankenų dezinfekavimą, taip pat ir laiptinių grindų plovimą bent du kartus per savaitę. Girdėjau, kad kažkas siūlo sekti italų pavyzdžiu ir dainuoti balkonuose ar ploti. Teigiamoms emocijoms sukelti ir stresui valdyti tai padėtų, bet dar efektyviau būtų dezinfekuoti laiptines talkų pagalba. Žinoma, laikantis distancijos tarp žmonių.
9. Viešojo transporto plovimas ir dezinfekcija pagal nustatytas taisykles.
10. Ir paprastų kaukių, ir respiratorių dėvėjimas vaikščiojant į parduotuves ar kitur. O visam aptarnaujančiam personalui vaistinėse, parduotuvėse, ligoninėse – būtinos kaukės ir pirštinės.
11. Priminti gyventojams apie būtinybę vakcinuotis nuo sezoninio gripo, taip pat ir nuo kitų užkrečiamų ligų.
12. Aiškus nurodymas, kur turime gauti tikslią mokslu ir medicinos žiniomis paremtą informaciją. Nurodyti visus infokanalus, o ne tik karštąją liniją, kur teikiama patikima informacija.
13. Skleisti, kokios biosaugos priemonės padeda išvengti viruso ir užkirsti kelią sukčiams platinti melagingą informaciją apie jų turimus „efektyvius vaistus“.
14. Laikytis solidarių veiksmų, perspėti tuos, kurie ignoruoja biosaugos priemones, padėti pareigūnams juos sudrausminti. Tai dabar svarbiausia norint išvengti viruso plėtos ir dar didesnių nelaimių.
15. Neskleisti panikos. Apgalvoti, kaip pateikti informaciją visuomenei, kad nesukeltume baimės jautresniems ir į depresiją linkusiems asmenims.

Saugokime vieni kitus! Štai kas dabar yra svarbiausia.

